

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації СОМІКА Олександра Миколайовича на тему:
«Регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Наукова новизна дослідження полягає в поглибленні теоретичних засад нелінійного управлінського впливу, що враховує активність людино-розмірних систем та розробці комплексу науково-практичних рекомендацій щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій. Автором розширено спектр можливого застосування екайроментального підходу до управління, а саме – розроблено концептуальні підходи щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій, що ґрунтуються на побудованому механізмі регулювання економічної активності молоді через врахування існуючих векторів інтенціональності, який рефлексивно формує передумови щодо зростання економічної активності молоді на ринку праці – це дозволяє синхронізувати компетентнісну та аксіологічну сферу людини, що самоактуалізується та забезпечити синергічний ефект у загальній системі створення цінності. Використання зазначеного підходу до управління людино-розмірними системами є поглибленням можливостей конвергентного менеджменту, в якому синтезовано концепти, що запозичені з таких наукових концепцій та напрямків, як лібертаріанський патерналізм, рефлексивне та когнітивне управління, поведінкова економіка, соціальна психологія та ін. Крім цього, у дисертаційній роботі автором удосконалено механізм формування ціннісних орієнтацій молоді, що забезпечує її активну поведінку на ринку праці; підходи щодо стимулювання продуктивної економічної поведінки молоді на ринку праці за рахунок розробки адаптивної моделі регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій; понятійно-категоріальний апарат досліджуваної проблематики.

Автором здійснена розробка теоретико-методичних підходів і науково-практичних рекомендацій щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій. Це дозволило збагатити інструментарій «м'якого» управлінського впливу здійснюваного через формування передумов, що забезпечують моделювання цільових патернів економічної поведінки молоді з мінімальними показниками опору.

Тема дисертації Сомика Олександра Миколайовича є актуальною та затребуваною для всіх учасників ринку праці, від особистісного рівня до рівня держави. Задачі дослідження охоплюють таку проблематику: узагальнити теоретичні підходи щодо тлумачення поняття «економічна активність»; обґрунтувати роль ціннісних орієнтацій як чинника регулювання економічної активності; провести соціологічний вимір ціннісної сфери молоді та вивчити вплив ціннісних орієнтацій молоді на її економічну активність; обґрунтувати концептуальні підходи щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій; запропонувати механізм формування ціннісних орієнтацій молоді, що забезпечують її активну поведінку на ринку праці; надати рекомендації щодо стимулювання продуктивної економічної поведінки молоді на ринку праці.

Теоретичне значення результатів роботи ґрунтується на поглибленні теоретичних засад та розробці понятійно-категоріального апарату щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій. Досліджено еволюцію поняття «ціннісні орієнтації», його розвиток і значення в економічній теорії з використанням поведінкової дослідницької парадигми та широкої фактології когнітивних наук, що уточнюють реальні особливості поведінки людини при прийнятті економічних рішень в умовах невизначеності.

Серед нових наукових результатів теоретичного та науково-методичного змісту вважаємо за необхідне виокремити такі:

1) розроблено концептуальні підходи щодо регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій, що ґрунтуються на

логіко-змістовній схемі механізму регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій, який спрямований на створення умов щодо зростання економічної активності молоді через стимулювання та підтримку такої поведінки на ринку праці, яка дозволяє вигідно реалізувати наявні здібності до праці, знання та досвід з урахуванням ціннісних орієнтацій. До інструментів регулювання запропоновано включити алгоритм виявлення значущих ціннісних орієнтацій молоді, що більш адресно та ефективно впливає на поведінку молоді на ринку праці. Комплексне застосування зазначених авторських удосконалень, на нашу думку, дозволить синтезувати вимоги суб'єктно-орієнтованого підходу щодо врахування власної активності керованого суб'єкту, гармонізувати у процесі управління зовнішню нормативну («як треба») та внутрішню поведінкову («як є») сфери та забезпечити синергічний ефект при моделюванні ефективного управлінського впливу.

2) удосконалено механізм формування ціннісних орієнтацій молоді, що забезпечує її активну поведінку на ринку праці, та який, на відміну від існуючих, передбачає процес сортування цінностей молоді з метою виділення «еталонних» ціннісних орієнтацій, змодельованих для прийняттого рівня економічної активності в наявному середовищі. Удосконалений механізм охоплює поєднання методів інституційного, економічного та соціального впливів та сприяє стимулюванню такої поведінки молоді на ринку праці, що відрізняється економічною активністю активного типу. Впроваджено підходи, які ґрунтуються на активній та системній взаємодії суб'єктів ринку праці в напрямі створення умов ефективного використання потенціалу економічної активності молоді з урахуванням ціннісних орієнтацій. Запропонована автором констеляція факторів впливу та інноваційне наповнення їхнього змісту дозволяє у відповідності до типологізації молоді за рівнем економічної активності застосовувати релевантні поведінкові патерни, які відповідають аксіологічній

сфері особистості, що позитивно віддзеркалюється на рівні її умотивованості та залученості, а також якості та інноваційності результатів її діяльності.

Практичне значення результатів дослідження ґрунтується на тому, що основні положення, викладені у дисертації, доведено до рівня конкретних науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективного функціонування та розвитку ринку праці України, за допомогою яких здійснюватиметься ефективний вплив на продуктивність економічної поведінки молоді, який враховує її інтенціональність та ціннісно-цільові орієнтири. Результати авторських наробок можуть бути використані суб'єктами практичної діяльності на макро-, мезо- та мікрорівнях для управління поведінкою економічно активною молоддю, а також, як трансформаційний орієнтир для суб'єкту розвитку, що реалізує вдосконалення процесів державного та регіонального управління.

Дисертація виконана особисто, містить наукові положення, що отримані здобувачем особисто, і які мають певне значення для розвитку економічної науки. Дослідження відповідає вимогам до рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» від 06 березня 2019 р. №167).

Зміст основних положень дисертаційної роботи викладено у 9 публікаціях загальним обсягом 3,2 д.а., з яких особисто автору належить 2,9 д.а., у тому числі 1 стаття у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 5 публікацій за матеріалами наукових конференцій:

1. Сомик О. М. Класифікація цінностей у контексті детермінант економічної активності. *European journal of economics and management*. 2019. Vol. 5. Iss. 4. P. 104-109.

2. Сомик О. М. Освіта та професійна підготовка молоді як складові стратегії виходу з економічної кризи. *Економіка і організація управління*. 2017. №4 (28). С. 185-192.

3. Сомик О. М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні економічної активності в контексті поведінкової економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №36. С. 61-65.

4. Сомик О. М., Дороніна О. А. Регулювання економічної активності з урахуванням ціннісної складової поведінки молоді. *Ефективна економіка*. 2020. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8000>. *Особистий внесок здобувача полягає у розробці механізму регулювання економічної активності молоді, систематизації та аналітичному обґрунтуванні результатів*.

5. Сомик О. М. Оцінка впливу економічної системи на поведінку та цінності людини. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: праці XVI Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених*. 13–14 грудня 2016 р., м. Вінниця. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2016. Т. 1. С. 164–165.

6. Сомик О. М. Ціннісна складова економічної активності людини. *Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стале економічне зростання: праці XVII Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених*. 4–6 грудня 2017 р., м. Вінниця. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. Т. 3. С. 196-198.

7. Сомик О. М. Взаємозв'язок ціннісних орієнтацій людини з її економічною активністю. *Innovative Economy: Processes, Strategies, Technologies: Proceedings of International Scientific Conference*. January 27, 2017, Kielce. Kielce, Poland: Baltija Publishing, 2017. Part II. P. 6-8.

8. Сомик О. М. Цінності в структурі факторів економічної поведінки. *Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи: зб. матеріалів*

конференції. 16-17 травня 2019 р., м. Вінниця. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. Т. 1. С. 128-130.

9. Сомик О. М. Типологія економічної активності як прояв цінностей сучасної молоді. *Стратегічні напрямки розвитку науки: фактори впливу та взаємодії*: матеріали міжнародної наукової конференції. 22 травня 2020 р., м. Суми. Суми, Україна: МЦНД, 2020. Т. 1. С.78-81.

Результати дисертації повною мірою висвітлені у зазначених публікаціях.

Дисертація Сомика О.М. відповідає вимогам п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 06 березня 2019 р.

На підставі зазначеного рекомендуємо дисертацію Сомика Олександра Миколайовича на тему «Регулювання економічної активності молоді на основі її ціннісних орієнтацій» до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензенти:

професор кафедри менеджменту та поведінкової економіки
Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
д.е.н., професор

доцент кафедри менеджменту та поведінкової економіки
Донецького національного
університету імені Василя Стуса,
к.е.н.,

К.С. БЕЗГІН

Н.С. ЯКИМОВА

15 липня 2020 р.